

ISSN 1728-6220

Передплатний індекс
96437

1-2(1)'
2014

ЕКОНОМІЧНИЙ ЧАСОПИС-XXI

ECONOMIC ANNALS-XXI

Scopus

EBSCOhost

Index Copernicus

Ulrich's Periodicals
Directory

C.E.E.O.L.

RISC

ПОЛІТИЧНІ НАУКИ

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА

ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ
НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

ГРОШІ, ФІНАНСИ І КРЕДИТ

ЕКОНОМІКА І УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ

НАУКОВА ІНФОРМАЦІЯ

www.soskin.info/ea/

ПОЛІТИЧНІ НАУКИ

Зернецька О. В. (Україна). Природа влади в мережевому суспільстві (нотатки на берегах праці Мануеля Кастельса) <i>Англійською мовою</i>	4
Піпченко Н. О. (Україна). Імідж України у блогосфері	7
Поляркова Т. К. (Україна). Євромайдан – фаза загострення кризового синдрому модернізації <i>Англійською мовою</i>	11
Матцієвський Ю. В. (Україна). Сила народу чи сила влади: порівняння кризи 2004-го та 2014 років в Україні	15

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА

Сухоруков А. І., Остапчук Д. О. (Україна). Синергетичний механізм формування системи економічної безпеки держави	19
---	----

ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ

Кривенко Л. В., Овчаренко С. В. (Україна). Концептуальні засади розвитку людського капіталу в умовах підвищення конкурентоспроможності країни	23
Лелюк Ю. М. (Україна). Особливості визначення цільової спрямованості антициклічної політики для редистрибутивної економіки України <i>Англійською мовою</i>	27
Свірко С. В., Осадча О. О. (Україна). Категорія економічної вигоди як оцінка доходів і витрат <i>Англійською мовою</i>	30

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

Петрушевська В. В. (Україна). Трансформація фінансової політики України в умовах глобалізації та євроінтеграції	34
Цибаква В., Чиховська В. (Словаччина). Маркетингова концепція відкриває можливості для партнерства комерційного та некомерційного секторів <i>Англійською мовою</i>	38
Яськова Н. Ю., Матвєєва М. В. (Росія). Інноваційний фокус інвестиційної діяльності в рамках модернізації народного господарства <i>Англійською мовою</i>	42
Відова Я. (Словаччина). Трансформація взаємозв'язку інвестиційних процесів та економічного росту (на прикладі Словаччини) <i>Англійською мовою</i>	46
Пешков В. В., Касянчик П. І. (Росія). Проблеми розвитку інвестиційно-будівельної сфери в умовах модернізації національної економіки <i>Англійською мовою</i>	50

Іванов Г. Г., Майорова О. О. (Росія). Ділова репутація та ефективність торгівлі <i>Російською мовою</i>	54
--	----

Семак Б. Б. (Україна). Проблеми розвитку ринку текстильної сировини в Україні	57
--	----

ГРОШІ, ФІНАНСИ І КРЕДИТ

Чугунов І. Я., Жукевич О. М. (Україна). Непряме оподаткування в системі регулювання економіки	61
Радіонова І. Ф., Богер О. В. (Україна). Податкове навантаження та інноваційна діяльність: проблема взаємозв'язку <i>Англійською мовою</i>	65
Тимченко О. М., Сибірянська Ю. В. (Україна). Фіскальні ефекти структурних зрушень у податковій системі України	69
Нечаєв А. С., Антіпіна О. В. (Росія). Оподаткування в Росії: аналіз і тенденції розвитку <i>Російською мовою</i>	73
Басанцов І. В. (Україна). Модернізація системи державного фінансового контролю України	78
Савченко К. В. (Україна). Оцінка ефективності стабілізаційної політики <i>Англійською мовою</i>	81

Даниленко О. Л. (Україна). Трансформація монетарних інститутів і довіра до державної політики в Україні: ретроспективний аналіз <i>Англійською мовою</i>	85
---	----

Васильєва Т. А., Леонов С. В., Ласукова А. С. (Україна). Оцінювання рівня імплементації концепції корпоративної соціальної відповідальності в банках	89
---	----

ЕКОНОМІКА І УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ

Балабанова Л. В., Сардак О. В. (Україна). Діагностика конкурентоспроможності бренду підприємства-роботодавця	94
Ващенко Н. В. (Україна). Адаптація принципів та методів управління персоналом у процесі управління підприємством	98
Гусєва О. Ю. (Україна). Методика визначення фокусу стратегічних змін в аспекті акселерації розвитку підприємства	102
Фадєєва І. Г., Гораль Л. Т. (Україна). Застосування сучасних моделей у системі стратегічного управління нафтогазовидобувними підприємствами	106
Величко О. П. (Україна). Розвиток інфраструктурних об'єктів забезпечувальної логістики в системі зберігання продукції рослинництва <i>Англійською мовою</i>	110

НАУКОВА ІНФОРМАЦІЯ

Сременко В. Г. (Україна). Дослідження глобальної корпоративної системи <i>Рецензія на колективну монографію «Глобальна корпоративна система» (за наук. ред. акад. НАНУ Білоруса О. Г.)</i>	114
---	-----

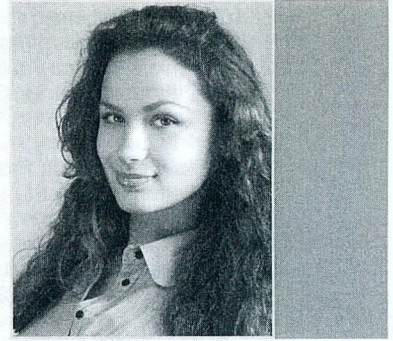
УДК 336.71:005.35

А. Васильєва
доктор економічних наук,
професор, завідувач
кафедри банківської справи,
ДВНЗ «Українська академія
банківської справи НБУ»,
Суми, Україна
avasilyeva@ukr.net

С. В. Леонов
доктор економічних наук,
професор, проректор,
ДВНЗ «Українська академія
банківської справи НБУ»,
Суми, Україна
SVL76@mail.ru

А. С. Ласукова
аспірант,
ДВНЗ «Українська академія
банківської справи НБУ»,
Суми, Україна
anna.lasukova@gmail.com

ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ КОНЦЕПЦІЇ КОРПОРАТИВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В БАНКАХ

нотація. Запропоновано алгоритм оцінювання рівня імплементації концепції корпоративної соціальної відповідальності банках України за допомогою індексу, який узагальнює експертні оцінки за різними напрямками соціально-відповідальності діяльності банку. Обґрунтовано доцільність запровадження в банках спеціального стандарту корпоративної соціальної відповідальності з урахуванням світового досвіду.

а результатами реалізації авторського науково-методичного підходу здійснено рейтингування 12 банків України за розрахованим індексом та різними напрямками ведення соціально відповідального бізнесу. Зроблено висновок, що серед найбільш банків абсолютним лідером у впровадженні соціальних ініціатив є ПАТ «КБ «Надра», аутсайдером – АТ Брокбізнесбанк». Практична цінність побудови такого рейтингу полягає в наданні можливості менеджменту й акціонерам конкретного банку здійснювати порівняння практик соціально відповідального ведення бізнесу в різних банках, а клієнтам та іншим зацікавленим сторонам відкрити доступ до інформації щодо дотримання банками принципів корпоративної соціальної відповідальності й реалізованих проєктів.

ключові слова: корпоративна соціальна відповідальність, банківська діяльність, етика бізнесу, соціальні ініціативи.

А. Васильєва
доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри банківського дела,
Українська академія банківського дела НБУ, Суми, Україна

С. В. Леонов
доктор економічних наук, професор, проректор, Українська академія банківського дела НБУ, Суми, Україна

А. С. Ласукова
аспірант, Українська академія банківського дела НБУ, Суми, Україна

ОЦЕНКА УРОВНЯ ИМПЛЕМЕНТАЦИИ КОНЦЕПЦИИ КОРПОРАТИВНОЙ СОЦИАЛЬНОЙ ОТВЕТСТВЕННОСТИ В БАНКАХ

нотація. Предложен алгоритм определения уровня имплементации концепции корпоративной социальной ответственности в банках Украины с помощью индекса, который обобщает экспертные оценки по разным направлениям социально ответственной деятельности банка. Обоснована целесообразность внедрения в банках специального стандарта корпоративной социальной ответственности с учетом мирового опыта. По результатам реализации авторского научно-методического подхода присвоены рейтинги 12 банкам Украины на основе рассчитанного индекса и по разным направлениям ведения социально ответственного бизнеса.

Сделан вывод, что в группе крупнейших банков абсолютным лидером по внедрению социальных инициатив является ПАТ «КБ «Надра», аутсайдером – АО «Брокбизнесбанк». Практическая ценность построения такого рейтинга состоит в предоставлении возможности менеджменту и акционерам конкретного банка осуществлять сравнение практик социально ответственного ведения бизнеса в разных банках, а клиентам и другим заинтересованным сторонам иметь доступ к информации о соблюдении принципов концепции корпоративной социальной ответственности и реализованных проектах.

ключевые слова: корпоративная социальная ответственность, банковская деятельность, этика бизнеса, социальные инициативы.

Tetiana Vasylieva

D.Sc. (Economics), Professor, Head of Department of Banking,
Ukrainian Academy of Banking of the National Bank of Ukraine, Sumy, Ukraine
57 Petropavlivska St., Sumy, 40030, Ukraine

Serhiy Leonov

D.Sc. (Economics), Professor, Vice-Rector, Ukrainian Academy of Banking of the National Bank of Ukraine, Sumy, Ukraine
57 Petropavlivska St., Sumy, 40030, Ukraine

Anna Lasukova

Post-Graduate Student, Ukrainian Academy of Banking of the National Bank of Ukraine, Sumy, Ukraine
57 Petropavlivska St., Sumy, 40030, Ukraine

EVALUATION OF THE BANKS CORPORATE SOCIAL RESPONSIBILITY CONCEPT IMPLEMENTATION LEVEL

Abstract. Introduction. In the conditions of the deteriorating environmental and social needs in the global economic community, the role of business in the social sphere is redefining. In contrast to the established understanding of the businesses operation purpose – earning profit, the approach to expand the scope of their competence in social aspects is distributed. In particular, the vast majority of businesses around the world introduce the activities of the concept of corporate social responsibility, which determines the vector of their further development and the strategy for improvement of society. This practice is almost absent in Ukrainian realities.

Purpose. To ground the scientific and methodological principles to the evaluation of the banks corporate social responsibility concept implementation. To assign the rating of the implementation level of the concept to banks of I group according to the NBU classification.

Methodology. The algorithm of evaluation of the banks corporate social responsibility concept implementation in Ukrainian banks is developed by using the concept of Index which summarizes the expert assessment on the compliance of banking and basic principles of this concept: transparency; social rights and guarantees of personnel level providing; service quality; satisfying the interests of stakeholders; opportunities of banking information security; environment improvement; cooperation with non-profit organizations; bank's compliance with the Code of Ethical Conduct.

Findings. The practicability of adoption the special standard of corporate social responsibility in Ukrainian banks based on international standards is grounded. Also, separately in different directions of doing socially responsible business conducted the evaluation of the level of implementation corporate social responsibility concept in 12 Ukrainian banks by using the proposed Index. The rating of studied banks is created. Index of social aspects implementation for chosen banks is calculated. As a result of these ratings formation, the absolute leader in the process of social aspects implementation in banks activity is PJSC «CB «Nadra». The lowest rating has JSC «Brokbiznesbank».

Conclusion. The created rating of socially responsible banks will allow the management and shareholders of a particular bank compare practices of social responsible business with different banks. Clients and other stakeholders will have access to information on compliance with the principles of corporate social responsibility concept and implemented projects.

Keywords: corporate social responsibility; banking; business ethic; social initiatives.

JEL Classification: C13, G21, M14

Постановка проблеми. Сьогодні впровадження концепції корпоративної соціальної відповідальності стає одним із базових факторів успіху в банківському бізнесі та набуває особливої актуальності в контексті загострення конкурентної боротьби на ринку банківських послуг. Кількість соціальних ініціатив, що реалізуються суб'єктами господарювання, у тому числі банками, у світі постійно збільшується – вони беруть на себе добровільні зобов'язання з охорони навколишнього середовища, розвитку громад, дотримання принципів етичної поведінки тощо. Активну соціальну позицію мають такі банки світового масштабу, як Bank of America, Citigroup Inc (США), BNP Paribas, Credit Agricole (Франція), Deutsche Bank (Німеччина), HSBC, Barclays, Royal Bank of Scotland (Великобританія), UniCredit Group (Італія), Mizuho Financial Group (Японія) та багато інших. Ключовими напрямками соціальних ініціатив зазначених банків є вирішення екологічних проблем (Credit Agricole започаткував програми моніторингу екологічних показників діяльності банку та зменшення викиду CO₂; Deutsche Bank будує енергозберігавальні квартири; Mizuho Financial Group активно докладає зусилля для вирішення проблем людей, постраждалих від стихійних лих, а також відновлення зон, що були зруйновані), сприяння розвитку грамотності суспільства (освітні програми для дітей із неблагополучних сімей запровадив HSBC; кожен банк має проекти підвищення фінансової грамотності), збільшення рівня зручності в користуванні послугами банку для людей із обмеженими можливостями (BNP Paribas встановлює спеціальне обладнання для банкоматів; 850 його філіалів мають голосове управління для людей зі слабким зором) тощо.

Виконання соціальної функції суб'єктами господарювання підкріплюється стандартами, звітами, кодексами

тощо, які дозволяють оцінити ефективність дотримання встановлених правил і норм.

Для банку важливим є усвідомлення місця, яке займає концепція корпоративної соціальної відповідальності в його діяльності, можливих напрямів здійснення соціальних ініціатив та масштабів їх поширення, доцільності реалізації соціальних заходів у контексті забезпечення ефективності банківського бізнесу тощо.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблематику впровадження концепції корпоративної соціальної відповідальності в банках присвячено велику кількість фундаментальних наукових праць зарубіжних, у тому числі російських, учених, а саме МакГвайєра Дж. (McGuire J.), Сандгрін А. (Sundgren A.), Портера М. (Porter M.), Шнівайса Т. (Schneeweis T.), МакВіліамса А. (McWilliams A.), Ваддок С. (Waddock S.), Семюела Б. (Samuel B.), Керрола А. (Carroll A.), Кричківського Н. (Krychkevskiy N.), Гончарова С. (Honcharov S.), Лазоренко О. (Lazorenko O.), Благова Ю. (Blagov Yu.), Котлера Ф. (Kotler P.), Моїсеєва С. (Moiseev S.) та багатьох інших. Окресленим питанням присвячено праці вітчизняних науковців Воробей В. (Vorobey V.), Турчин Н. (Turchyn N.), Малик І. (Maluk I.), Бегми Ю. (Begma Yu.) та інших. У роботах зазначених учених ґрунтовно досліджено постулати концепції корпоративної соціальної відповідальності, передумови її виникнення, а також місце в системі менеджменту суб'єкта господарювання, розкрито доцільність провадження соціальних ініціатив за різними напрямками.

У більшості наукових праць розглянуто окремі аспекти соціальних ініціатив банків та інших суб'єктів господарювання, тоді як технології імплементації концепції корпоративної соціальної відповідальності у практичну діяльність банків, а також методологія її комплексного оцінювання

залишаються остаточно невизначеними. Регулювання цього процесу потребує формування адекватної нормативно-правової бази, переліку стандартів та індексів.

Метою статті є обґрунтування науково-методичних засад оцінювання рівня впровадження концепції корпоративної соціальної відповідальності в банках, побудова рейтингу соціально відповідальних банків в Україні (зі складу банків першої групи за класифікацією НБУ), вироблення пропозицій щодо ефективної імплементації концепції в діяльність вітчизняних банків.

Основні результати дослідження. У сучасній науковій літературі доведено наявність позитивного впливу реалізації соціальних ініціатив на такі ключові показники діяльності банку, як ефективність і стійкість [1], оскільки це суттєво підвищує його конкурентоспроможність та надає значні переваги як фінансового, так і нефінансового характеру. Поряд із цим, варто відзначити існування зворотного впливу: ефективність банківського бізнесу є однією з обов'язкових умов успішної імплементації соціальних стандартів у діяльність банків.

Основними орієнтирами ведення соціально відповідального бізнесу повинні виступати найкращі практики банків, стандарти та кодекси поведінки тощо. Проте питання стандартизації соціальних ініціатив банків досі залишається остаточно не відпрацьованим як у вітчизняній, так і світовій науці. У сучасній міжнародній практиці реалізації соціально відповідальних заходів застосовується такий перелік стандартів та індексів: Global Reporting Initiative (система стандартизації соціальної звітності) [2]; AA1000 series (сукупність рекомендацій і принципів підготовки соціальних звітів на базі діалогу зі стейкхолдерами) [3]; Saax Round Table Principles for Business (принципи ведення бізнесу на засадах концепції корпоративної соціальної відповідальності) [3]; DJSI (індекс сталого розвитку) [4]; EFQM Business Excellence Model (принципи та модель досягнення ефективності в діяльності компанії відповідно до інтересів суспільства) [3]; SA 8000 (стандарт сертифікації компаній у сфері трудових відносин) [3]; ISO 26000 (стандарт із корпоративної соціальної відповідальності) [5]; GSP (принципи підтримки економічної, соціальної і політичної справедливості суб'єктами господарювання в місцях ведення бізнесу) [3]; Глобальний Договір ООН (базові принципи діяльності для компаній, які задіяні у вирішенні глобальних проблем) [6]; FTSE4Good (індекс, що включає до розрахунку

екологічну складову, дотримання прав людини, протидію корупції) [3]; OHSAS 18000 (стандарт регулює питання в галузі професійного здоров'я та безпеки) [7]. Зазначені стандарти охоплюють різні аспекти реалізації концепції корпоративної соціальної відповідальності суб'єктами господарювання, проте жоден із них не можна застосовувати в первинному вигляді до банків, враховуючи специфіку їх діяльності.

На нашу думку, найбільш повним та інформативним слід вважати міжнародний стандарт ISO 26000:2010 «Керівництво із корпоративної соціальної відповідальності» [5], який створювався з урахуванням практичного досвіду суб'єктів господарювання, які мають широке регіональне представництво (multi-stakeholder approach). Водночас, цей стандарт не є системою менеджменту й не передбачає обов'язкової процедури сертифікації на відміну, наприклад, від міжнародних стандартів AA1000 series, SA 8000.

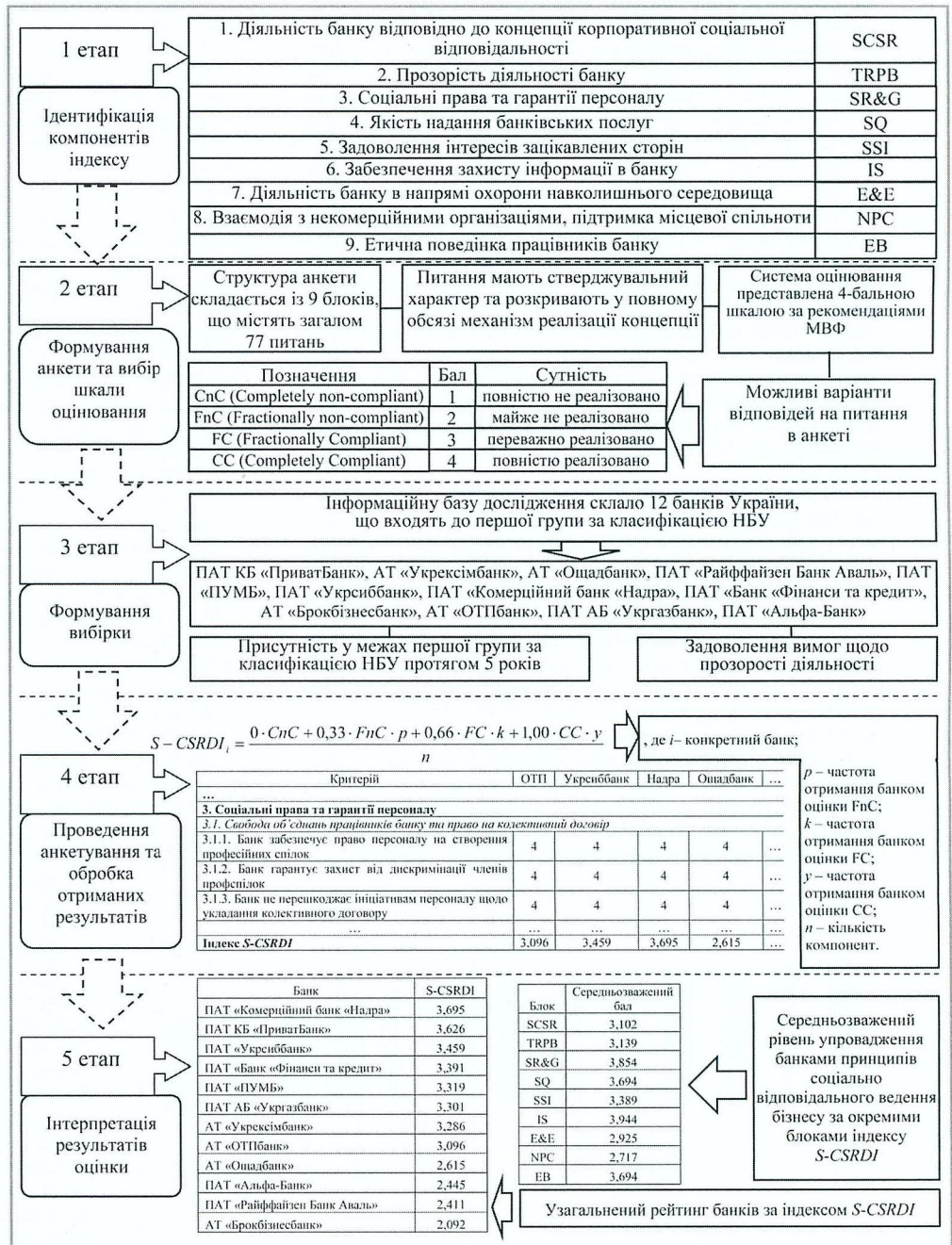

Рис. 1. Алгоритм оцінювання рівня імплементації концепції корпоративної соціальної відповідальності в банках України
 Джерело: Складено авторами

Необхідно зауважити, що всі зазначені вище стандарти побудовані у вигляді рекомендацій і не містять жорстких вимог щодо дотримання окремих норм. Це можна пояснити ключовою особливістю концепції корпоративної соціальної відповідальності – добровільністю провадження. Проте, на наш погляд, стандарти та індекси в досліджуваній сфері повинні чітко визначати конкретні показники, які ідентифікують межі впливу на суспільство.

Банк – це специфічний суб'єкт господарювання, що потребує розрахунку окремих індикаторів упровадження соціальних ініціатив, оскільки він взаємодіє із великою кількістю стейкхолдерів та клієнтів, які є представниками майже всіх сфер економіки, що передбачає необхідність узгодження їх інтересів, а переважання в ресурсах банку залучених і запозичених коштів підвищує рівень відповідальності перед стейкхолдерами за ефективність та стабільність банківської діяльності.

Нині провідними теоретиками і практиками в галузі банківської справи активно обговорюється проблема покращення обізнаності нації щодо нагальної необхідності впровадження концепції корпоративної соціальної відповідальності та вигоди, яку можуть отримати не тільки банки, а й всі стейкхолдери. На нашу думку, одним із механізмів вирішення зазначеної проблеми є розробка комплексного індикатора рівня впровадження та реалізації концепції корпоративної соціальної відповідальності в банку (S-CSRDI – Sustainability-Corporate Social Responsibility Disclosure Index). Етапи побудови цього індикатора представлено на рис. 1. Основною метою впровадження індексу S-CSRDI є надання можливості менеджменту та акціонерам конкретного банку здійснювати порівняння практик соціально відповідального ведення бізнесу в різних банках, а також надання зацікавленим сторонам доступу до інформації стосовно дотримання принципів концепції корпоративної соціальної відповідальності й реалізованих проектів. Індекс S-CSRDI побудовано з урахуванням принципів та вимог ключових міжнародних стандартів зазначеної концепції – ISO 26000:2010, AA1000 series, SA 8000, GRI, ГД ООН.

Оцінювання індексу S-CSRDI повинно проводитися банком самостійно на постійній основі з метою самоаналізу результативності у проведенні соціальних ініціатив, визначення недоліків і шляхів їх усунення. Відповідальність за оцінювання та оприлюднення результатів покладається на керівництво банку.

Виконавцями процедури оцінювання можуть бути працівники відокремленого підрозділу, що займається розробкою і стратегічним плануванням соціальних заходів, відділу PR та маркетингу. Серед груп зацікавлених сторін, які є потенційними споживачами результатів оцінки індексу S-CSRDI, слід вважати некомерційні й громадські (експертні) організації. Представниками зазначених груп можуть бути експерти Незалежної асоціації банків України, Центру розвитку корпоративної соціальної відповідальності, інших саморегулювальних банківських організацій.

Варто зазначити, що зацікавленість цих груп у рейтингуванні банків за індексом S-CSRDI може виявлятися в акумулюванні інформації про різні аспекти їх діяльності для іноземних інвесторів та інших стейкхолдерів, заохоченні решти банків до впровадження принципів соціальної відповідальності в бізнесі тощо.

Методологія оцінювання індексу S-CSRDI передбачає використання експертних оцінок. Бали за якість дотримання визначених компонент індексу необхідно виставляти відповідно до методики Міжнародного валютного фонду, що містить механізм оцінки дотримання банками основних стандартів та показників ефективного банківського нагляду Базельського комітету [8]. МВФ найчастіше застосовує 5-бальну шкалу – від повного недотримання стандартів (4 бали) до повного їх дотримання (1 бал) та відсутності даних щодо виконання стандарту (5 балів). Для цілей нашого дослідження пропонується обрати 4-бальну шкалу (вилучити оцінку 5 – «відсутність даних за критерієм») з метою підвищення якості інтерпретації отриманих результатів.

Як видно із рис. 1, нами було обрано 12 банків України, які відповідають таким вимогам: 1) присутність у межах першої групи за класифікацією НБУ протягом п'яти років (це дозволило виявити маркетмейкерів ринку, а також врахувати стабільність їх діяльності й можливість здійснення суттєвого впливу на конкурентів у контексті сприяння впровадженню соціальних ініціатив); 2) прозорість діяльності (наявність у вільному доступі даних щодо реалізованих банком соціальних проектів).

На підставі отриманих результатів анкетування топ-менеджменту обраних банків і, відповідно, проведених розрахунків індексу S-CSRDI було сформовано рейтинг соціально відповідальних банків України (рис. 2). Як видно із рис. 2, найвищі оцінки отримали ПАТ «КБ «Надра» (3,69), ПАТ КБ «Приватбанк» (3,63) та АТ «Укрсиббанк» (3,46), що свідчить про високий рівень упровадження ними концепції корпоративної соціальної відповідальності. У середньому за вибіркою значення індексу S-CSRDI склало 3,06 бали. Найнижчий рейтинг мають АТ «Ощадний банк» (2,65), ПАТ «Альфа-банк» (2,45), ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» (2,41), АТ «Брокбізнесбанк» (2,09).

Проаналізувавши результати анкетування банків, було виявлено, що лише АТ «Ощадбанк» не декларує наявності концепції корпоративної соціальної відповідальності, дотримуючись тільки основних нормативних та етичних вимог (блоки SR&G, TRPB, IS, EB), що й пояснює його низький рейтинговий бал. Банки, які мають найнижчі бали, не є соціально активними, хоч на їх сайтах і зазначено про впровадження принципів соціально відповідального ведення бізнесу.

Окрім того, у дослідженні було визначено рейтинг банків за кожним блоком індексу S-CSRDI. У табл. представлено по три банки-лідери у цьому рейтингу. ПАТ «КБ «Надра» займає в більшості блоків перше місце, що можна пояснити його активною соціальною позицією в суспільстві. Зокрема у 2006 р. банк стає першим членом Глобального Договору ООН серед фінансових інститутів.

В офіційних документах ПАТ «КБ «Надра» зазначено, що його діяльність базується на принципах: прозорості та відкритості, дотримання інтересів і потреб майбутніх поколінь з метою забезпечення сталого розвитку, ведення постійного діалогу із зацікавленими сторонами, достовірності, що відповідає світовим стандартам ведення соціально відповідального бізнесу. Концепція корпоративної соціальної відповідальності цього банку реалізується за такими напрямками: взаємодія із зацікавленими сторонами; взаємодія із суспільством (заснування Всеукраїнського благодійного фонду «Дитячий світ», який співпрацює з Міністерст-

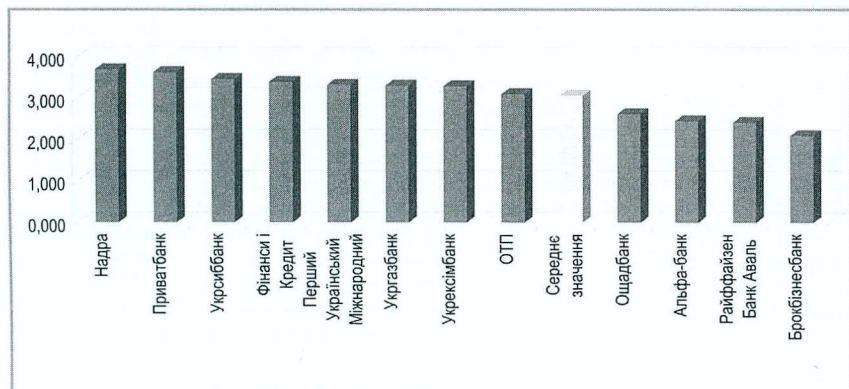

Рис. 2. Рейтинг найбільших банків України за індексом S-CSRDI
Джерело: Складено авторами на основі власних досліджень

Таблиця

Рейтинг банків за складовими індикаторами S-CSRDI

Блок	Місце в рейтингу		
	1	2	3
1. Діяльність банку відповідно до концепції корпоративної соціальної відповідальності	ПАТ «Фінанси і кредит»	ПАТ «КБ «Надра»	ПАТ «ПУМБ»
2. Прозорість діяльності банку	ПАТ «КБ «Надра»	ПАТ «КБ «Приватбанк»	АТ «Укрсиббанк»
3. Соціальні права та гарантії персоналу	ПАТ «КБ «Надра»	АТ «Укрсиббанк»	ПАТ «ПУМБ»
4. Якість надання банківських послуг	ПАТ «КБ «Приватбанк»	ПАТ «Фінанси і кредит»	ПАТ «ОТП-Банк»
5. Задоволення інтересів зацікавлених сторін	ПАТ «КБ «Надра»	ПАТ «КБ «Приватбанк»	АТ «Укрсиббанк»
6. Забезпечення захисту інформації в банку	ПАТ «КБ «Надра»	ПАТ «КБ «Приватбанк»	АТ «Укрсиббанк»
7. Навколишнє середовище та екологія	ПАТ «КБ «Приватбанк»	ПАТ «КБ «Надра»	ПАТ «ПУМБ»
8. Взаємодія з некомерційними організаціями, підтримка місцевої спільноти	ПАТ «КБ «Надра»	ПАТ «КБ «Приватбанк»	АТ «Укрсиббанк»
9. Етична поведінка	ПАТ «КБ «Надра»	ПАТ «КБ «Приватбанк»	ПАТ «Фінанси і кредит»

Джерело: Складено авторами

вом охорони здоров'я України та іншими некомерційними організаціями); спонсорські проекти (у галузі культури: міжнародний проект-спектакль «Дон Кіхот», вистава «Сложи слово Вечність» тощо); розвиток корпоративного волонтерства (опіка над дитячим будинком «Ясний» міста Києва, допомога Науково-практичному медичному центру дитячої кардіології та кардіохірургії тощо); екологічні програми (програма «Зелений офіс» – раціональне споживання ресурсів та енергії, зменшення відходів; програми «Зелена толока», «Час Землі»).

Варто зауважити, що одним із основних надбань ПАТ «КБ «Надра» є публікація першого в Україні нефінансового звіту в 2007 р. Високі бали банк отримав за блоками TRPV, SR&G, SSI, IS, NPC, EB.

Щодо інших двох лідерів рейтингу – ПАТ КБ «Приватбанк» та АТ «Укрсиббанк», то верифікація даних, що перебувають у вільному доступі (на сайті банків) підтвердила наявність великої кількості соціальних проектів різних напрямів, проте жоден із банків не має чітко розробленої і затвердженої концепції (на кшталт Стратегії розвитку банку), що знизило їх рейтинг за блоками SCSR та TRPV.

На наше переконання, формування рейтингу соціально відповідальних банків спонукатиме інші банки розвивати соціальні аспекти діяльності, аби зайняти у ньому високу рейтингову сходинку. Для забезпечення прозорості імплементації концепції корпоративної соціальної відповідальності доцільно сприяти поширенню та публікації у ЗМІ рейтингових показників діяльності банків у межах представлених блоків індексу, а також полегшити доступ широкого загалу до розрахованих показників, що змінить характер сприйняття банку його стейкхолдерами.

Висновки. Розроблений індекс імплементації аспектів корпоративної соціальної відповідальності в діяльність банків з урахуванням світових стандартів дозволить як комплексно, так і за окремими напрямками оцінити ступінь упровадження соціальних ініціатив банківськими установами.

Банки, які активно реалізують соціальні заходи, мають можливість істотно підвищити вартість нематеріаль-

них активів за рахунок позитивного (у разі дотримання принципів соціально відповідального ведення бізнесу) сприйняття банку стейкхолдерами, а також розширення ним сфери впливу. Це дозволить банку не тільки інвестувати кошти і вирішувати соціальні питання, а й налагодити нові партнерські відносини та залучити більшу кількість клієнтів, що в довгостроковій перспективі, безумовно, матиме позитивний ефект у вигляді прибутку.

Окрім того, впровадження в діяльність банку принципів корпоративної соціальної відповідальності значно збільшить його конкурентні переваги на ринку банківських послуг.

Побудова рейтингу соціально відповідальних банків створить можливості для менеджменту й акціонерів конкретного банку здійснювати порівняння практик соціально відповідального ведення бізнесу в різних банках, а клієнтам та іншим зацікавленим сторонам відкрити доступ до інформації щодо дотримання банками принципів корпоративної соціальної відповідальності, а також реалізованих проектів.

Література/References

- Vasilieva, T. A., & Lasukova, A. S. (2013). Empirical study on the correlation of corporate social responsibility with the banks efficiency and stability. *Corporate ownership & Control*, 4(10), 86-93.
- Global Reporting Initiative (2013). Retrieved from <https://www.globalreporting.org/Pages/default.aspx>
- Tschopp D., Wells, S., & Barney, D. (2012) The institutional promotion of corporate social responsibility reporting. *Journal of Academic and Business*, 6, 8. Retrieved from <http://www.aabri.com/manuscripts/111010.pdf>
- Dow Jones Sustainability Indices (2012). Retrieved from <http://www.sustainability-indices.com/index.jsp>
- The International Organization for Standardization (2010). Retrieved from <http://www.iso.org/iso/home.htm>
- Global Compact Network (2013). Retrieved from <http://www.globalcompact.org.ua/EN/about/what>
- Occupational Health and Safety Zone (2013). Retrieved from <http://www.ohsas-18001-occupational-health-and-safety.com/index.htm>
- The International Monetary Fund (2000). *REPORT ON THE OBSERVANCE OF STANDARDS AND CODES (ROSC)*. Retrieved from <http://www.imf.org/external/np/rosoc/cmri/super.htm>

Стаття надійшла до редакції 11.11.2013

Шановні колеги!

Пропонуємо науковцям, викладачам, аспірантам, докторантам публікувати свої оригінальні наукові статті та результати дисертаційних досліджень у науковому фаховому журналі «Економічний часопис-XXI».

Вимоги до наукових статей викладені в Інтернеті за лінком: <http://soskin.info/ea/avtory.html>